

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion, Sive Manuale Confessariorvm Et Poenitentivm

Azpilcueta, Martín de

Antverpiæ, 1625

Decimum, pœnitentiæ sacramentum, & eius partes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41661

Dixi, *Vel ob finem mortalem*: quia omnis actus in finem mortalem relatus, est mortalis: etiam si suo genere mortalis non sit. *g*

19 Dixi, *Vel in quo finis ultimus constituitur*: quia per hoc efficitur mortale. *h* Constitueretur autem videri potest quis alicui ultimum finem in aliquo, quando sic afficitur ei, ut malit auerti à Deo, siue mortaliter peccare, quod continet auersionem ab eo, quam omittere illud. *i* Sed contrarium esse verius diximus, *k* tum quia hoc non exprimitur à præfatis, tum quia alioqui bis peccarent omnes, qui semel scienter peccarent mortaliter, quia transgredere tur legem, quod est unum peccatum, & ponerent finem ultimum in eo, quod est alterum; tum quod multi peccant mortaliter, cognoscentes se minime in eo finem ultimum constitutere.

Quintò dicimus, quod peccatum veniale potest definiri esse peccatum actuale, quod non est mortale.

20 Sexto, quod potest addi alia diuisio peccati in simplex & multiplex: peccatum simplex est, quod una sola ratione est peccatum: ut furari & fornicari sine alio malo fine, vel alia mala circumstantia. Multiplex autem est, quod multiplici ratione est tale: ut furari ad mœchandum, & percutere religiosum. Vnde oportet confessarium & pœnitentem circumspicere, non solum, an actus sit peccatum ratione sui obiecti tantum, sed etiam an sit tale ratione alterius mali finis, vel male circumstantiæ: Totuplex est enim peccatum, & totuplicis speciei, quotuplici ratione diuersa est tale. Furtum enim factum ad mœchandum, est peccatum iniustitiæ ratione obiecti, quatenus est cõrectatio rei alienæ, & peccatum luxuriæ ratione finis, quatenus fit ad mœchandum; & si fieret in loco sacro, esset sacrilegium; & si ad emendum gladium ad occidendum hominem, diceretur homicidium. Dixi, *malis finis, & mala circumstantia*, quia non omnes circumstantiæ multiplicant peccatum, vel speciem peccati. *a*

Septimò dicimus, quod hæc diuisio confirmatur eo, quod etiam bonus actus, qui est contrarius peccato, est simplex, & aliquando multiplex. Simplex, qui una sola ratione est bonus. Multiplex autem, qui multiplici ratione est talis. V. g. ieiunium passum ea sola ratione, quod est præceptum, est actus bonus simplex, & aptus ad solam virtutem obedientiæ, & eius præmium quærendum: passum autem ad castigandum corpus est duplex, & aptum ad quærendum etiam virtutem castitatis, & præmium eius: passum verò ad placendum Deo est triplex, & aptum etiam ad quærendum charitatem, & eius præmium: passum autem ad sacrificandum carnem suam Deo quadruplex, & aptum etiam ad quærendum patriæ, siue religionis virtutem, & præmium eius; & sic de singulis. Quod maxime olim *b* commendauimus pro via compendiarum ad virtutes, & earum præmia cumulanda.

De pœnitentiâ & eius partibus.

PRÆLVD. X.

1 Pœnit. quid generaliter, & aliqua sine dolore, & aliqua cum dolore.

2 Pœnit. verbum latinum quid proprie & quid improprie significat.

D 3

3 Pœnitentiâ

g Cap. cum minister 23. q. 5. vbi posit. S. Tho. 1. 2. q. 18. 2. ad late tractauimus, num. 23.
h Vt tradit vterque Tho. in dicto 1. 2. q. 88. art. 4. i Per dicta vtrisque Tho. in dict. art. 4. & art. seq.
k In commẽtario prædicto, c. cū miniter. nu. 210.

a Vt dicitur in ca. in princ. num. 48. de pœnit. 5.

b In cap. fratre de pœnit. d. 5.

3 Pœnitentia alia bona, & alia mala.

4 Pœnitentiæ Sacramenti à Christo instituti tres actus, de fide est.

DE pœnitentia & eius partibus dicimus pauca. *Primo*, quòd pœnitere dicitur generaliter, qui nollet fecisse aliquid iam à se factum. Quòd dupliciter contingit. *c* Vel sine dolore, ut in beatis, quos sine dolore suorum erratorum pœnitet, vel cum dolore, ut in viatoribus, qui non solum nolunt, sed etiam dolent peccasse, iuxta illud Augusti. *d* Pœnitere est pœnam tenere.

2 *Secundo*, quòd verbum pœnitentia minimè latinum esse, & vtendum esse loco eius verbo Græco *μετάνοια* plerisque vsus est: sed eo vtitur Plin. iunior in illo. *a* Superest vt agat pœnitentiam pœnitentia sua. Et senior. *b* Nihil est sœdius agricolis, quam gesta rei pœnitentia. Et quod verbo pœnitudo vtitur sacra scriptura in eadem significatione, *c* & vtrumque propriè significat actum pœnitendi, hoc est nolendi fecisse aliquid à se factum. Transfertur tamen ad significandum sacramentum pœnitentiæ, *d* & etiam ad significandum pœnam à sacerdote in satisfactionem impositam, *e* & proprius ad significandum habitum, qui est virtus inclinans ad prædictum pœnitendi actum immediate, vel mediatè, iuxta S. Thomam & præfatos, diuidentes pœnitentiam in pœnitentiã virtutem, & pœnitentiã sacramentum. In hoc autem libro, vt plurimum vtetur eo ad significandum habitum pœnitendi, què est pœnitentia virtus, vel eius actum, vel sacramentam pœnitentiæ, vel pœnam quæ à confessario iniungitur confesso.

3 *Tertiò* dicimus quòd verbum pœnitentia generaliter acceptum includit malam, qualis est, quæ de opere bono habetur: & bonã, qualis est quæ de opere malo concipitur, de qua in proposito agendum est. Porro pœnitentia bona priori modo accepta, videlicet pro actu, siue habitu bene doledi, iam inde ab Adamo protoplasto incepit: fuitq; semper ad salutem necessaria ijs, qui peccatũ mortale incurrerunt. *f* Pœnitentia verò prout est sacramentũ, coepit à passio Christo, qui omnia sacramenta nouæ legis, & in ijs pœnitentiæ instituit, vt nouissimè clariùs quàm vnquam declarauit prædictum Conc. *g* quod *h* ait, quòd licet vis præcipua sacramenti pœnitentiæ sit forma, & illa ponatur in illis ministris verbis: *Ego te absol. &c.* tamè quasi materia eius sunt illi tres pœnitentiæ actus, *Contritio*, & *Confessio*, & *Satisfactio*. Et ad eò quidem quòd *i* declarauit hæreticum, qui contradixerit per ista verba. *Si quis negauerit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam sacramenti pœnitentiæ, videlicet Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, quæ tres pœnitentiæ partes dicuntur, anathema sit.* Et quia in ijs tribus actibus rectè præponendis iustificatio eius, qui gratiam baptismalẽ perdidit, præcipuè cõsistit, & ideo ab illis incipimus, fauore diuino tamen iterum pius implorato, submitiendo, quæcumque dixerò, sanctiss. D. nostri, eiusque Sacrosanctæ, & Catholicæ Ecclesiæ Romanæ iudicio, (exoptata cuiusuis alterius melius me sentientis censura.)

ENCHI.

e Vt tradit Angelicus doctor in 4 lib. sent. dist. 14. q. 1. art. 1. quæstioncula 3. & 4.

d In c. pœnitentia 2. de pœnit. dist. 3. a Ep. st. 130. b Lib. 17. cap. 12. c Deut. 30. & 1 Reg. 15.

d Vt in cap. quod in te, de pœnit. & remi. e Cap. falsas de pœnit. dist. 5.

f Vt declarauit nuper sacrosanctum Conc. Trid. sess. 6. cap. 14. & sess. 14. c. 1. g Sess. 7. canon. 1. h In dicta sess. 14. cap. 3. in can. 4. i Eiusdẽ sess.

k Vt declarauit idẽ Conc. Trid. sess. 6. cap. 15.

EN
SI

COMPL

omnium
occurrer
nes, cens

DE C

- 1 Contritio q
- 2 Pœnitudo p
- 3 Debet esse
- 4 Amor D
- 5 Amor D
- 6 Contritio q
- 7 Contritio n
- 9 Pœnitens r
- 10 Peccatum l
- 11 Contritus
- 12 Propositum
- 13 Et quod fat
- 14 Contritio
- 15 Contritio i
- 16 Contritus r
- 18 Contritus r
- 19 Pœnitens r
- 20 Dolor pœn
- 22 Contritio q
- 24 Contritio h